

จะยุบโรงเรียนขนาดเล็กอีกกี่แห่ง? : รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก

นำเสนอเมื่อ : 17 มิ.ย. 2565

จะยุบโรงเรียนขนาดเล็กอีกกี่แห่ง?

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก

ผู้เขียนตั้งคำถาม”จะยุบโรงเรียนขนาดเล็กอีกกี่แห่ง?

“ตามข้อบทความกับท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ท่านตรีนุช เทียนทอง เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2565 นี้ ในที่ประชุมสภาคณบดีคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย

ผู้เขียนตั้งคำถามพร้อมเสนอข้อมูลและความเห็นข้างล่าง แต่เนื่องจากระยะเวลาจำกัด จึงไม่ได้เสนอข้อมูลละเอียดเท่าที่ควร จึงขอบันทึกข้อมูลและความเห็นเพิ่มเติม ต่อไปนี้ ครับ

ข้อมูลประกอบคำถาม

1.สภาพปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งสิ้น จำนวน 29,583 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียน 0-120 คน จำนวน 14,958 แห่ง และมีจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนต่างขนาดกัน จำนวน 14,625 แห่ง ประกอบด้วย (1)นักเรียน 121-200 คน จำนวน 7,000 แห่ง (2)นักเรียน 201-300 คน จำนวน 3,300 แห่ง (3)นักเรียน 301-499 คน จำนวน 1,961 แห่ง (4) นักเรียน 500-1,499 คน จำนวน 1,673 แห่ง (5) นักเรียน 1,500 -2,499 คน จำนวน 408 แห่ง (6)นักเรียน 2,500 คนขึ้นไป จำนวน 283 แห่ง. (สมคิด หอมเนตร;24 พฤษภาคม 2565)

2.จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า ประเทศไทย มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 14,958 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.563 (เกินกว่าครึ่งหนึ่ง) และมีโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 120 คน จำนวน 6 ขนาด รวมจำนวน 14,625 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 49.437 (น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง) และ นับวันโรงเรียน 6 ขนาด ที่ใหญ่กว่าขนาดเล็กข้างต้น จะมีจำนวนนักเรียนลดลงตามลำดับ เนื่องจากประชากรไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ตามสถิติจำนวนประชากรดังนี้

3.การลดลงของประชากรไทย ระหว่าง ปี 2553 - 2583 (แผนภาพ 1)

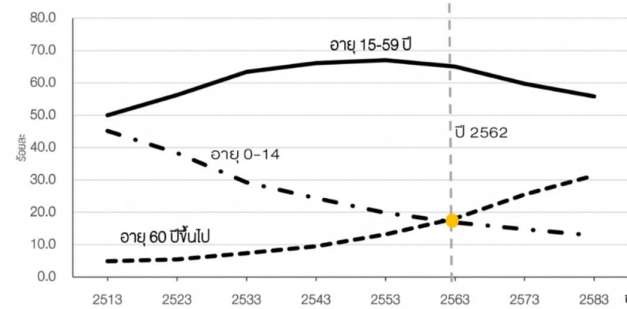
ตาราง 1.1 จำนวนและสัดส่วนของประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุ ผลจากการปรับปรุงการคาดประมาณ ประชากร พ.ศ. 2553 – 2583*

ประชากร กลุ่มอายุ	2553		2563		2573		2583	
	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ	จำนวน (ล้านคน)	ร้อยละ
0 - 14 ปี	12.6	19.8	11.2	16.9	9.9	14.8	8.4	12.8
15 - 59 ปี	18.7	29.0	18.8	28.0	18.1	26.7	16.5	24.6
60 ปีขึ้นไป	8.4	13.2	12.0	18.1	17.1	25.5	20.5	31.4
60-69 ปี	4.6	7.3	7.3	10.9	9.5	14.2	9.5	14.5
70-79 ปี	2.7	4.2	3.4	5.1	5.6	8.4	7.6	11.7
80 ปีขึ้นไป	1.1	1.7	1.4	2.1	1.9	2.9	3.4	5.2

*ที่มา: ประมวลจากรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง) (ศษ., 2562n)

*หมายเหตุ: จำนวนประชากร นับเฉพาะประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช่อสัญชาติไทยแต่มีชื่อในทะเบียนบ้าน

รูป 1.4 ร้อยละของประชากรกลุ่มอายุ 0 - 14 ปี 15 - 59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ. 2513 - 2583

*ที่มา: ประมวลจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 - 2553 และรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง) (ศษ., 2562n)

(1)พ.ศ.2553 มีประชากรกลุ่มอายุ 0-14 ปี จำนวน 12.6 ล้าน ร้อยละ 19.8 (เฉลี่ย 14 รุ่นอายุ มีประชากรเกิด ปีละ 12.6 หาดววย 14 ได้รุ่นอายุละ 900,000 คน)

(2)พ.ศ.2563 มีประชากรกลุ่มอายุ 0-14 ปี จำนวน 11.2 ล้าน ร้อยละ 16.9 (เฉลี่ย 14 รุ่นอายุ มีประชากรเกิด ปีละ 11.2 หาดววย 14 ได้ประชากรเกิดรุ่นอายุละ 800,000 คน)

(3)พ.ศ.2573 มีประชากรกลุ่มอายุ 0-14 ปี จำนวน 9.9 ล้าน ร้อยละ 14.8 (เฉลี่ย 14 รุ่นอายุ มีประชากรเกิด ปีละ 9.9 หาดววย 14 ได้รุ่นอายุละ 707,142 คน)

(4)พ.ศ.2583 มีประชากรกลุ่มอายุ 0-14 ปี จำนวน 7.4 ล้าน ร้อยละ 12.4 (เฉลี่ย 14 รุ่นอายุ มีประชากรเกิด ปีละ 7.4 หาดววย 14 ได้รุ่นอายุละ 528,571 คน)

#ที่มา ประมวลจากรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583

10 ปี ดังนี้ 4.จะเห็นได้ว่าประชากรแรกเกิดและวัยเรียนระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานลดลงตามลำดับอย่างต่อเนื่อง ทุก

ศ.เกียรติคุณ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล ที่ปรึกษาสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวกับ สำนักข่าวอิสรา (www.isranews.org) ว่า อัตราการเกิดของคนไทยในปี 2564 เป็นการลดต่ำลงอย่างมากที่เท่าที่ปรากฏมา เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2514 หรือเมื่อกับ 50 ปีก่อน ประเทศไทยมีเด็กเกิดราว 1.2 ล้านคน หลังจาก 50 ปีต่อมา ในปี 2564 มีเด็กไทยเกิดใหม่ลดลงเหลือเพียง 5.4 แสนคน

(1)ปี 2553-2563 (12.6-11.2)= 10 ปี ลดลง 1.4 ล้านคน เฉลี่ยลดลง ปีละ 900,000-800,000 = 100,000 คน

(2)ปี 2563-2573 (11.2-9.9) = 10 ปี ลดลง 1.3 ล้านคน เฉลี่ยลดลง ปีละ 800,000-707,142 = 92,858 คน

(3)ปี 2573-2583 (9.9-7.4) =10 ปี ลดลง 2.5 ล้านคน เฉลี่ยลดลง 707,142-528,571 = 178,571 คน

###สรุป ปี 2553-2583 ระยะเวลา 30 ปี จะมีประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลดลง จาก 12.6 - 7.4 = 5.2 ล้านคน

5.จากการคาดประมาณการประชากรตามข้อ 3(2)ในปี 2564 จะมีประชากรไทยเกิดปีละ 800,000 คน แต่โดยข้อเท็จจริง ในปี 2564 มีเด็กไทยเกิดใหม่ลดลงเหลือเพียง 540,000 คน (ศ.เกียรติคุณ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล; สำนักข่าวอิสรา, 4 กุมภาพันธ์ 2565) (แผนภาพ 2) ลดลงจากคาดประมาณการ จำนวน 260,000 คน และลดลงเร็วกว่าการคาดประมาณการเกือบ 20 ปี

6.หากนำตัวเลขจำนวนประชากร ตาม3(1) ในกลุ่มปี พ.ศ.2553 จำนวน 900,000 คน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยกับจำนวนโรงเรียนในปัจจุบัน จำนวน 29,583 แห่ง จะพบว่า โรงเรียน 1 แห่ง จะมีนักเรียนเข้าเรียนเฉลี่ย 30 คน และหากนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบหาจำนวนนักเรียนอีก 6 ปีข้างหน้าที่เกิดปี พ.ศ.2564 จำนวน 540,000 คน ซึ่งจะครบอายุ 6 ปี เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ ใน ปี พ.ศ. 2570 (หากยังคงมีโรงเรียนจำนวน 29,583 แห่ง เท่าเดิม) จะพบว่าโรงเรียน 1 แห่ง จะมีนักเรียนเข้าเรียนเฉลี่ยเท่าๆกันโรงเรียนละ 18 คน

7.แต่โดยข้อเท็จจริงนักเรียนจะเข้าเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เท่ากันโดยเฉพาะโรงเรียนในจังหวัดและโรงเรียนในอำเภอ จะเป็นโรงเรียนยอดนิยมที่จะมีนักเรียนเข้าเรียนจำนวนมากกว่าค่าเฉลี่ย 18 คน ดังนั้น ยิ่งโรงเรียนยอดนิยมรับนักเรียนจำนวนห้องมากเท่าไร และจำนวนนักเรียนแต่ละห้องมากเท่าไร โรงเรียนระดับตำบลในแต่ละหมู่บ้าน(ถ้ามี) จำนวนจะลดลงจากค่าเฉลี่ย ต่ำกว่า 18

จนถึงไม่มีนักเรียนเข้าเรียนเลยอีกจำนวนมาก

และหากใช้เกณฑ์ในปัจจุบัน จะต้องมโรงเรียนขนาดเล็กต้องถูกยุบจำนวนมาก

###ดังนั้น หากใช้เกณฑ์ในปัจจุบัน จะต้องมโรงเรียนขนาดเล็กต้องถูกยุบจำนวนมาก ถ้ากำหนดให้ 1 โรงเรียน มีเด็กเข้าเรียนเฉลี่ย 30 คน เช่นปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2570 จะต้องยุบโรงเรียนอีก 17,749 แห่ง และจะเหลือโรงเรียนในประเทศไทย เพียง 11,834 แห่ง เท่านั้น

###จากข้อมูลข้างต้น ผู้เขียนจึงขอเสนอกระทรวงศึกษาธิการ ว่าควรมีการดำเนินการเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรที่เกิดขึ้น อย่างน้อย 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1.ควรถูกกำหนดเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์พื้นที่เป็นที่ตั้งโรงเรียนในตำบล/หมู่บ้าน โดยควรมีโรงเรียน 1 แห่งต่อพื้นที่และจำนวนประชากรวัยเรียนไม่เกิน 3 หมู่บ้าน (1 โรงเรียน: 3 หมู่บ้าน) ไม่วาจำนวนประชากรวัยเรียนในตำบล/หมู่บ้านนั้นจะลดลงมากน้อยเพียงใด

2.ควรถูกกำหนดนโยบายการบริหารโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ใน 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 กำหนดนโยบายการโอนโรงเรียน สพฐ.ให้เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) เพื่อให้ สพฐ. และ อปท.ร่วมกันรับผิดชอบการจัดการศึกษาในท้องถิ่น

รูปแบบที่ 2 กำหนดหลักเกณฑ์การบริหารโรงเรียนร่วมกันระหว่าง สพฐ.กับ อปท.

รูปแบบที่ 3 กำหนดหลักการในการที่ อปท.จะตั้งงบประมาณสนับสนุนโรงเรียนในท้องถิ่น

3. ควรถูกดำเนินการ ดังนี้

(1)ลดเกณฑ์การกำหนดขนาดโรงเรียนโรงเรียนจาก 6 ขนาด เหลือ 3 ขนาดคือ เล็ก กลาง ใหญ่ โดยกำหนดจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมกับแต่ละขนาดโรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ต้องไม่มีนักเรียนมากเกินไปจนกระทั่งไม่เกิดการกระจายนักเรียนไปยังโรงเรียนอีกสองขนาด

(2)พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนและรูปแบบการเรียนการสอนกับวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้บทเรียนและวิธีการในช่วงโควิดเป็นแนวทางในการวิจัย

(3)แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ UNICEFได้สรุปประเด็นปัญหาการศึกษาของประเทศไทย ในช่วงปี 2565(แผนภาพ 3)

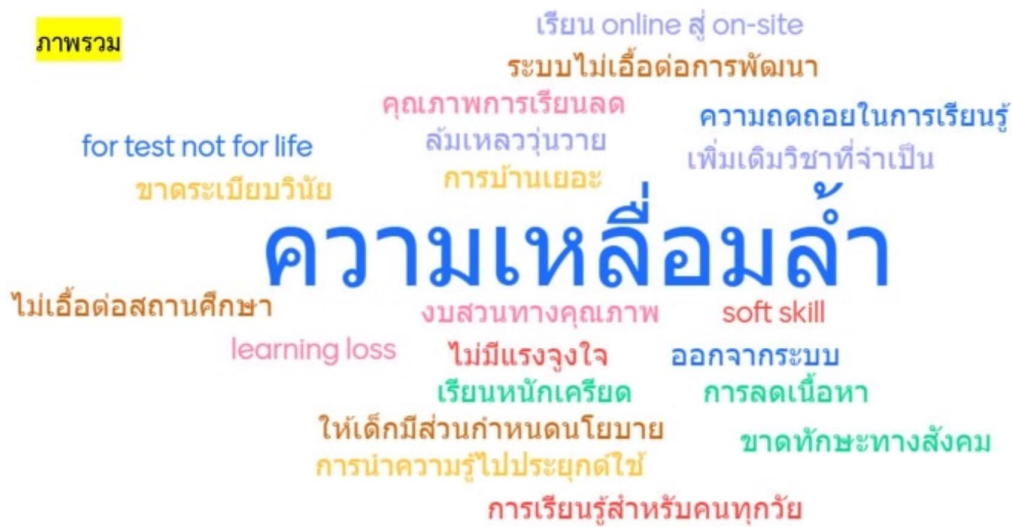

unicef
for every child

ประเด็นทางการศึกษาที่บ่งบอกสภาวะการศึกษาในช่วงปี ๒๕๖๕ ได้ชัดเจนที่สุด

ภาพรวม

4. แก้ไขกฎหมายการใช้พื้นที่ดิน อาคารสถานที่ ทรัพย์สินอื่นๆของโรงเรียน ที่ถูกยุบรวมหรือยุบเลิก โดยควรมีการจัดสรรและบริหารจัดการอาคารสถานที่และพื้นที่ดินในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์และของพื้นที่ เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนที่ถูกยุบมีอาคารที่ผูกพันเนื่องจากไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์ และพื้นที่โรงเรียนรกร้างว่างเปล่าจำนวนมาก

###หมายเหตุ วิฤฤติตามบทความนี้ จะลุ่มไปเป็นวิฤฤติระดับอาชีวะศึกษา และวิฤฤติระดับอุดมศึกษาด้วย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ก่อนที่จะถึงวันนั้น ผู้เขียนคงต้องตั้งคำถามล่วงหน้า ว่าอนาคตจะต้องยุบสถาบันอาชีวะศึกษากี่แห่ง? และจะต้องยุบมหาวิทยาลัยอีกกี่แห่ง ด้วย?

13 มิถุนายน 2565

ขอบคุณที่มาจาก เฟซบุ๊ก [สมบัติ นพวัฏ](#)